

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001883

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 10-05-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Григор'єва Наталя Анатоліївна

2. Nataliia Grigorieva

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7650-4577

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Дата захисту: 23-07-2024

Спеціальність за освітою: 012 Дошкільна освіта

Місце роботи здобувача: Бердянський державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125220

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 71100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 011.01_5807

Повне найменування юридичної особи: Бердянський державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125220

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 71100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Бердянський державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125220

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 71100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.23, 14.23.05

Тема дисертації:

1. Виховання самостійності у дітей дошкільного віку засобами педагогіки М. Монтессорі
2. Education of independence in preschool children by means of Montessori pedagogy

Реферат:

1. У дисертації уперше досліджено та визначено вплив засобів педагогіки М. Монтессорі на виховання самостійності в дітей дошкільного віку; теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено ефективність функціональної моделі виховання самостійності в дітей середнього дошкільного віку з використанням засобів педагогіки М. Монтессорі, яка забезпечує підвищення рівня вихованості самостійності в дітей середнього дошкільного віку, передбачає поетапне упровадження оновленого змісту, форм організації освітнього процесу, методів і засобів навчання й виховання в закладі дошкільної освіти; реалізується завдяки створенню педагогічних умов (підготовлений дорослий, свобода й ліміти, підготовлене середовище); визначено критерії самостійності дітей середнього дошкільного віку (когнітивний, вольовий, емоційно-мотиваційний, діяльнісний, автономність) та їх показники, виокремлено рівні сформованості самостійності в дітей середнього дошкільного віку в трудовій діяльності (високий, середній, низький); уточнено понятійно-категоріальний апарат дослідження : «самостійність» «самостійність дітей дошкільного віку», «самостійна діяльність», «виховання самостійності в дітей дошкільного віку», «засоби виховання»;

подальшого розвитку набула наукова ідея щодо виховання самостійності в дітей середнього дошкільного віку засобами педагогіки М. Монтесорі в трудовій діяльності. Узагальнюючи погляди дослідників, ми розглядаємо самостійність дитини дошкільного віку як інтегративну якість особистості, яка виявляється в умінні поставити ціль, наполегливо досягати її виконання власними силами, звертатися за допомогою до дорослого лише в разі необхідності, відповідально ставитися до власної діяльності, володіти необхідними уміннями та навичками для її здійснення, діяти свідомо та ініціативно не лише у звичних, але й у нових умовах. Її складовими є незалежність, цілеспрямованість, ініціативність, відповідальність, автономність, які можна розглядати як показники оцінки самостійності. Аналіз наукових досліджень не представив однозначного погляду на вживання термінів «виховання» та «розвиток» самостійності. У дисертаційній роботі зазначено, що самостійність – це природна складова людини, яка наявна в неї від народження, а її становлення й розвиток відбувається в процесі виховання, коли дорослими (педагогами та батьками) будуть створені відповідні педагогічні умови, цілеспрямовано організований процес для формування цієї базової якості. Відповідно в тексті наукової роботи використовується термін «виховання». Попри наявні розбіжності науковців у поглядах на природу самостійності, сам процес її розвитку, загально визнаною є оцінка дошкільного періоду як сенситивного у вихованні цієї якості. Незаперечним є значення самостійності в становленні дитини як особистості. У дошкільному віці більш успішно вона набувається у грі, продуктивних видах діяльності, трудовій діяльності. Виділено структурні компоненти самостійності як інтегративної якості особистості: інформаційно-змістовий, емоційно-ціннісний, поведінковий. Окреслено такі критерії та показники самостійності дітей середнього дошкільного віку в трудовій діяльності: когнітивний, вольовий, емоційно-мотиваційний, діяльнісний та автономність. Схарактеризовано рівні вихованості самостійності у дітей середнього дошкільного віку в трудовій діяльності: високий, середній та низький. Визначені педагогічні умови, які сприяли розвитку дитячої самостійності: підготовлений дорослий, свобода й ліміти, підготовлене середовище. Теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено ефективність функціональної моделі та педагогічних умов виховання самостійності в дітей середнього дошкільного віку засобами педагогіки М. Монтесорі в трудовій діяльності. Реалізація функціональної моделі виховання самостійності в дітей середнього дошкільного віку засобами педагогіки М. Монтесорі здійснювалась у три етапи: інформативно-ознайомлювальний, підготовчий, самостійно-діяльнісний. Практична значущість дослідження полягає в розробленні та апробації діагностичного інструментарію для визначення рівнів вихованості самостійності дітей середнього дошкільного віку в трудовій діяльності; методичних рекомендацій з проблеми виховання самостійності дітей середнього дошкільного віку для педагогів закладів дошкільної освіти та батьків вихованців. Доведено ефективність педагогіки М. Монтесорі як засобу виховання самостійності в дітей дошкільного віку. Представлені матеріали дослідження можуть бути використані педагогами-практиками закладів дошкільної освіти в процесі виховання базових якостей особистості, зокрема, самостійності, а також викладачами та здобувачами спеціальності 012 «Дошкільна освіта» в контексті фахової підготовки, самостійності, а також викладачами та здобувачами спеціальності 012 «Дошкільна освіта» в контексті фахової підготовки, зокрема в рамках вивчення дисципліни «Теорія і технологія педагогічної системи Марії Монтесорі».

2. In the dissertation for the first time: the influence of Montessori's pedagogy on the development of independence in preschool children is studied and determined; theoretically substantiated, developed and experimentally tested the effectiveness of the functional model of education of independence in children of middle preschool age using the means of M. Montessori pedagogy, which provides an increase in the level of education of independence in children of middle preschool age, provides for the gradual introduction of updated content, forms of organization of the educational process, methods and means of teaching and upbringing in preschool education; is realized through the creation of pedagogical conditions (trained adult, freedom and limits, trained environment); the criteria of independence of children of middle preschool age (cognitive, volitional, emotional and motivational, activity, autonomy) and their indicators are defined, the levels of independence in middle preschool children in labor activity (high, medium, low) are distinguished; the conceptual and categorical apparatus of the study is clarified: «independence», «preschool children's independence», «independent activity», «education of preschool

children's independence», «means of education»; the scientific idea of fostering independence in children of middle preschool age by means of M. Montessori's pedagogy in work activities was further developed. Summarizing the views of researchers, we consider the independence of a preschool child as an integrative quality of a personality, which is manifested in the ability to set a goal, persistently achieve its fulfillment on their own, seek help from an adult only if necessary, take responsibility for their own activities, possess the necessary skills and abilities to implement it, act consciously and proactively not only in familiar but also in new conditions. Its components are independence, purposefulness, initiative, responsibility, and autonomy, which can be considered as indicators of independence. The analysis of scientific research did not provide an unambiguous view of the use of the terms «education» and «development» of autonomy. The thesis states that independence is a natural component of a person that is present in him or her from birth, and its formation and development occurs in the process of education, when adults (teachers and parents) create appropriate pedagogical conditions and purposefully organize a process for the formation of this basic quality. Accordingly, the term «upbringing» is used in the text of this paper. Despite the existing differences among scientists in their views on the nature of independence and the process of its development, it is generally recognized that the preschool period is a sensitive period for the development of this quality. The importance of independence in the development of a child as a person is undeniable. In preschool age, it is more successfully acquired in play, productive activities, and work. The structural components of autonomy as an integrative quality of personality are allocated: information and content, emotional and value, behavioral. The following criteria and indicators of independence of children of middle preschool age in labor activity are outlined: cognitive, volitional, emotional and motivational, - activity, autonomy. The article characterizes the levels of independence in the labor activity of middle-aged preschool children: high, medium, low. As a result of studying the philosophical and theoretical provisions of the method of scientific pedagogy of M. Montessori, the pedagogical conditions that contribute to the development of children's independence have been identified: a trained adult, freedom and limits, and a prepared environment. The effectiveness of the functional model and pedagogical conditions for the development of independence in children of middle preschool age by means of M. Montessori's pedagogy in labor activity has been theoretically substantiated, developed and experimentally tested. The practical significance of the study lies in the development of diagnostic tools for studying the level of independence of middle-aged children in labor activity; methodological recommendations on the problem of educating the independence of middle-aged children for teachers of preschool education institutions and parents of pupils. The effectiveness of M. Montessori's pedagogy as a means of educating independence in preschool children is proved. The presented research materials can be used by practicing teachers of preschool education institutions in the process of educating basic personality qualities, in particular, independence, as well as by teachers and students of specialty 012 «Preschool Education» in the context of professional training, in particular, in the framework of studying the discipline «Theory and Technology of Maria Montessori's Pedagogical System».

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Григор'єва Н.А., Улюкаєва І.Г. Вітчизняна історіографія педагогічної спадщини Марії Монтессорі. Професійна компетентність фахівців дошкільної освіти : сучасні вектори формування : монографія / за ред. І.Г. Улюкаєвої. Харків : Видавництво Іванченка І., 2021. С. 266-277.

- Григор'єва Н.А. Ідеї М. Монтессорі щодо ролі і функцій педагога закладу дошкільної освіти та їх використання в умовах реформування вітчизняної дошкільної освіти. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. Умань : Візаві, 2021. Вип. 1 (5). С. 79-85.
- Григор'єва Н.А. Передумови створення концепції космічного виховання в педагогічній системі М. Монтессорі. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. 2022. Вип. 2. С. 81-90.
- Grigorieva N.A. The problem of forming the pedagogical competence of parents in the education of independence in preschool children. SWorldJournal. SWorld & D.A. Tsenov Academy of Economics Svishtov, Bulgaria. 2022. Issue 15, Part 2. С. 35-39.
- Григор'єва Н.А. Реалізація педагогічних ідей М. Монтессорі в практиці зарубіжних і вітчизняних закладів дошкільної освіти. Перспективи та інновації науки. Серія : Педагогіка. 2023. Вип. 13 (31). С. 121-131.
- Григор'єва Н.А. Теоретичні засади проблеми виховання самостійності у дітей дошкільного віку. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. 2021. Вип. 1. С. 109-119.
- Grigorieva N.A., Fedorova S.O., Honchar N.P. Innovation of preschool education : foreign practices and domestic experience of their implementation. Prospects and innovations of science. Series «Pedagogy». Kiev : Publishing Group «Scientific Perspectives». 2021. Issue 5. Part 5. Pp. 36-47.
- Григор'єва Н.А. Актуальність виховання самостійності у дітей дошкільного віку засобами педагогіки М. Монтессорі. Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти : матеріали III Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Т.І. Поніманської (22 жовтня 2020 р., м. Рівне). Рівне : VPM-ПОЛІГРАФ, 2020. С. 36-38.
- Григор'єва Н.А. Актуальність педагогічної системи М. Монтессорі у світлі виховання самостійності в дітей дошкільного віку. Сучасне дошкільля: актуальні проблеми, досвід, перспективи розвитку : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів, магістрів та молодих науковців (23 жовтня 2020 р., м. Ніжин). Ніжин : Видавництво НДПУ ім. М. Гоголя, 2020. С. 156-159.
- Григор'єва Н.А. Використання педагогічної технології М. Монтессорі в процесі соціалізації дітей дошкільного віку. Соціально-освітні доміанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (27-28 жовтня 2021 р., м. Бердянськ). Бердянськ : БДПУ, 2021. С. 252-256.
- Григор'єва Н.А. Ідеї М. Монтессорі щодо ролі і функцій педагога закладу дошкільної освіти та їх використання в умовах реформування вітчизняної дошкільної освіти. Сучасні інноваційні технології у дошкільній освіті : III Міжнародна науково-практична конференція (21-22 травня 2021 р., м. Умань). Умань : Візаві, 2021. Вип. 1 (5). С. 79-85.
- Григор'єва Н.А. Монтессорі-педагогіка в контексті сучасного вітчизняного дошкільля: актуальність і перспективність : тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції (16 квітня 2021 р., м. Київ). Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2021. С. 102-104.
- Григор'єва Н.А. Особливості сучасного дитинства та їх вплив на розвиток дитини. Дошкільна освіта: теорія, методика, інновації : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (26 вересня 2022 р., м. Луцьк). Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2022. С. 63-66.
- Григор'єва Н.А. Як допомогти дитині стати самостійною, або Опановуємо методику Марії Монтессорі. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2021. № 11. С. 20-26.
- Григор'єва Н.А. Як розвивати самостійність дитини вдома за методикою Марії Монтессорі. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2021. № 12. С. 48-53.
- Григор'єва Н.А. Включення особливої дитини в монтессорі-групу. Соціально-освітні доміанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти : збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (25-25 жовтня 2023 р., м. Запоріжжя). Запоріжжя : БДПУ, 2023. С. 80-85.

- Григор'єва Н.А. Інклюзивний потенціал Монтессорі-педагогіки в дошкільній освіті. Інноваційні процеси в дошкільній освіті: теорія, практика, перспективи : збірник наукових праць : в 2-х ч. / за заг. ред. О.О. Максимової, М.А. Федорової. Житомир : ФОП Левковець, 2022. Ч. 1. С. 225-228.
- Григор'єва Н.А. Проблема війни і миру у філософії та педагогічній практиці М. Монтессорі. Перспективи та інновації науки. Серія : Педагогіка. 2024. Вип. 1 (35). С. 125-134.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: ДР 0115U007064

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Улюкаєва Ірина Гереевна
2. Iryna Uliukaieva

Кваліфікація: к. пед. н., доцент, 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9623-6656

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Бердянський державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125220

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 71100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Попович Оксана Михайлівна
2. Oksana M. Popovych

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Мукачівський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 36246368

Місцезнаходження: вул. Ужгородська, буд. 26, Мукачеве, Мукачівський р-н., 89600, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Літіченко Олена Дмитрівна

2. Olena Litichenko

Кваліфікація: к. пед. н., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Код за ЄДРПОУ: 45307965

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Комунальна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дудник Надія Зеновіївна

2. Nadiia Dudnyk

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7879-8206

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, буд. 24, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Семеняко Юлія Борисівна

2. Yulia Semeniako

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4925-7662

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Бердянський державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125220

Місцезнаходження: вул. Жуковського, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 71100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Глазкова Ірина Яківна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Глазкова Ірина Яківна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

ПІНЧУК Валентина Юріївна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна